Sygn. akt I ACa 196/15

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 września 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Artur Kowalewski (spr.)
Sędziowie:	SSA Agnieszka Sołtyka SSA Małgorzata Gawinek
Protokolant:	st.sekr.sądowy Wioletta Simińska

po rozpoznaniu w dniu 17 września 2015 r. na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa Banku (...) Spółki Akcyjnej w W.

przeciwko W. T.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 30 grudnia 2014 r., sygn. akt I C 902/14

I. ***oddala apelację, precyzując treść punktu I zaskarżonego wyroku w ten sposób, że uznana w nim za bezskuteczną czynność umożliwia powodowi zaspokojenie wierzytelności wynikającej z bankowego tytułu egzekucyjnego nr (...) z dnia 08.02.2013r., któremu Sąd Rejonowy Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie IX Wydział Egzekucyjny w dniu 06.03.2013r. w sprawie o sygn. akt IX Co 1159/13 nadał klauzulę wykonalności,***

II. ***zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.***

Agnieszka Sołtyka Artur Kowalewski Małgorzata Gawinek

Sygn. akt I ACa 196/15

UZASADNIENIE

Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wniósł na podstawie art. 531 k.c., w zw. z art. 527 k.c., o uznanie za bezskuteczną, wobec powoda, umowę darowizny, zawartą pomiędzy R. M. (1) i W. T. w dniu 12 lipca 2011 r., na mocy której R. M. (1) darował W. T. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego nr (...), położonego w S., przy

ul. (...), dla którego Sąd Rejonowy w Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie, X Wydział Ksiąg Wieczystych, prowadzi Księgę Wieczystą o numerze (...). Wniósł nadto o zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na pozew W. T. wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Zdaniem pozwanej, w okolicznościach sprawy nie zaktualizowały się ustawowe przesłanki dochodzonego przez powoda roszczenia.

Wyrokiem z dnia 30 grudnia 2014 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie uznał za bezskuteczną wobec powoda Banku (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. umowę darowizny zawartą 12 lipca 2011 roku pomiędzy R. M. (1) i W. T., na mocy której R. M. (1) darował W. T. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego nr (...), położonego w S. przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowym Szczecin Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie Wydział X Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą KW nr (...). Nadto zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 4.286 zł. tytułem kosztów sądowych i kwotę 3.617 zł. tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Rozstrzygnięcie powyższe Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych i argumentacji prawnej.

R. M. (1) korzystał z kredytu na podstawie umowy z dnia 14 sierpnia 2008 r., łączącej go z powodem i aneksu nr (...) do tej umowy z 2010 r. W dniu 12 lipca 2011 r., z tytułu korzystania z kredytu posiadał zadłużenie w kwocie 112.268,60 zł. Składając wnioski o przyznanie limity kredytowego R. M. (1) wskazywał, wśród posiadanych nieruchomości, min. własnościowe mieszkanie położone w S., przy ul. (...), własnościowe, o wartości 280.000 zł.

W dniu 12 lipca 2011 r. R. M. (1) dokonał darowizny na rzecz W. T. spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...), położonego w S., przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowy w Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie X Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi Księgę Wieczystą o numerze (...).

W tym samym dniu R. M. (1) dokonał darowizn innych nieruchomości wchodzących w skład jego majątku: na rzecz K. M. - udziału w wysokości 1/4 nieruchomości gruntowej zabudowanej, położonej w miejscowości S., gmina B., oraz spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...), położonego w S., przy ul. (...), a na rzecz R. M. (2) - nieruchomości gruntowej zabudowanej, położonej w miejscowości S., gmina B..

W dniu 14 lipca 2011 r., pomiędzy powodem, a R. M. (1), został zawarty aneks nr. (...) do umowy nr (...) z dnia 14 sierpnia 2008 r., na podstawie którego udzielono kredytobiorcy odnawialnego kredytu na bieżące finansowanie działalności gospodarczej w wysokości 150.000 zł. z terminem spłaty w dniu 13 lipca 2012 r., z zastrzeżeniem możliwości przedłużenia umowy na kolejne dwunastomiesięczne okresy, po spełnieniu określonych w aneksie warunków. Zawarcie tego aneksu powodowało, że R. M. (1) nie był zobowiązany do spłaty posiadanego z tytułu kredytu zadłużenia w kwocie 112.268,60 złotych, w związku z upływem terminu, na który została zawarta umowa w poprzednim 2010 r.

W wyniku prowadzonej przeciwko R. M. (1) egzekucji na rzecz powoda wyegzekwowano kwotę 9.106,33 zł. z tytułu zastawu rejestrowego. Prawomocnym nakazem zapłaty z dnia 21 stycznia 2013 r., Sąd Rejonowy Szczecin – Centrum w Szczecinie zasądził na rzecz powoda od R. M. (1) i K. M. kwotę 9.003,71 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 12 listopada 2012 r. i kosztami postępowania.

W dniu 8 lutego 2013 r., powód wystawił bankowy tytuł egzekucyjny nr (...), przeciwko R. M. (1), dotyczący zobowiązań dłużnika, wynikających bezpośrednio z czynności bankowej tj. z umowy nr (...), kredytu w rachunku bieżącym z dnia 14 sierpnia 2008 r., wraz z Aneksem nr (...) z dnia 28 lipca 2009 r., Aneksem nr (...) z dnia 13 lipca 2010 r., i Aneksem nr (...) z dnia 14 lipca 2011 r., zwartej pomiędzy Bankiem, a dłużnikiem. Zobowiązania pieniężne dłużnika wobec banku na dzień wystawienia BTE kształtowały się następująco: należność główna w kwocie 85.700,63 zł, odsetki należne, naliczane od kapitału od dnia 17 marca 2012 r., do dnia 12 lipca 2012 r. włącznie oraz od kapitału przeterminowanego od dnia 13 lipca 2012 r., do dnia 7 lutego 2013 r., włącznie w kwocie 15.081,26 zł., odsetki bieżące od kwoty zadłużenia wymagalnego wynoszącego 100.781,89 zł. od dnia 8 lutego 2013 r., włącznie, do dnia całkowitej spłaty, naliczane w

wysokości 4 x stopa kredytu lombardowego NBP, należne opłaty i prowizje za prowadzenie rachunku złotowego w kwocie 342,65 zł.

Postanowieniem z dnia 6 marca 2013 r., Sąd Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie, w sprawie sygn. akt IX Co 1159/13, nadał klauzulę wykonalności powyższemu bankowemu tytułowi wykonawczemu, co do pkt I ppkt 1, pkt I ppkt i pkt I ppkt 3, z ograniczeniem możliwości prowadzenia postępowania egzekucyjnego na podstawie powyższego tytułu egzekucyjnego do kwoty 300.000 zł.

Na podstawie tego tytułu wykonawczego powód wystąpił o wszczęcie egzekucji, która była prowadzona w sprawie Km 900/13 i która okazała się bezskuteczna. W piśmie z dnia 20 stycznia 2014 r, Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie R. W., prowadzący egzekucję, poinformował bank, że postępowanie egzekucyjne w sprawie zostanie umorzone. Komornik relacjonując posiadane informacje na temat majątku R. M. (1) podał, że w stosunku do dłużnika prowadził 8 postępowań egzekucyjnych, w których łączna zaległość na rzecz wierzycieli wynosiła około 380.000 zł. (z czego ok. 43.000 zł. na rzecz ZUS, który korzysta z pierwszeństwa zaspokojenia). Dłużnik aktualnie nie jest właścicielem nieruchomości na terenie Gminy Miasta S.. W toku prowadzonych postępowań egzekucyjnych dokonano zajęcia i sprzedaży ruchomości dłużnika, a środki uzyskane z licytacji ruchomości zostały rozdysponowane pomiędzy wierzycieli, zgodnie z planami podziałów. Nie ustalono, by dłużnik posiadał inne pojazdy, ponad sprzedane w toku egzekucji. Zajęcia rachunków bankowych dłużnika okazały się tylko częściowo skuteczne. Łącznie wyegzekwowano kwotę około 93.000 zł.

Pismem z dnia 27 stycznia 2014 r., powód wezwał pozwaną do zapłaty kwoty 112.692,51 zł. z tytułu pokrzywdzenia wierzyciela w związku z przekazaniem przez R. M. (1) W. T. spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...), położonego w S., przy ul. (...).

W. T. jest siostrą dłużnika R. M. (1). Pozwana wiedziała, jaka była jego sytuacja finansowa w dniu 12 lipca 2011 r. Mieszkanie darowane przez W. T., R. M. (1) nabył w darowiźnie od swoich rodziców. Następnie zaś, wszyscy członkowie rodziny ustalili, że mieszkanie to ma zostać przekazane przez R. M. (1) W. T.. W. T. i R. M. (1) łączą bardzo dobre relacje.

Dokonując oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego Sąd I instancji podkreślił, że podstawę ustaleń faktycznych stanowiły dowody z dokumentów, których wiarygodność nie była przez strony kwestionowana. Jako w większości nieprzydatne ocenił natomiast przeprowadzone na wniosek pozwanej dowody z zeznań świadków i jej przesłuchania. Nie miało bowiem dla rozstrzygnięcia sprawy znaczenia zarówno to, że mieszkanie darowane przez R. M. (1) pozwanej było wcześniej własnością jego rodziców i to rodzice podjęli decyzję o konieczności darowania mieszkania pozwanej, jak również okoliczność czy pozwana miała świadomość pokrzywdzenia wierzycieli R. M. (1) przez zawarcie z nim umowy darowizny. Zeznania świadków i pozwanej nie wykazały, że zobowiązanie R. M. (1) wobec banku nie istnieje, czy chociażby, że w dniu 12 lipca 2011 r., nie był on zobowiązany wobec powoda.

Pozwana nie wykazała, za pomocą przedstawionych dowodów osobowych, że w chwili dokonywania darowizny nie wiedziała o zadłużeniu R. M. (1), ani nie znała jego sytuacji finansowej. Podczas przesłuchania pozwana przyznała, że wiedziała o udzielonych R. M. (1) kredytach, wiedziała kiedy jego sytuacja finansowa pogorszyła się. Zarówno świadkowie jak i pozwana przyznali, że pozostają w bardzo dobrych relacjach i relacje te były zawsze miedzy nimi dobre.

W tak opisanych okolicznościach faktycznych, powództwo oparte na treści art. 527 i 528 k.c., Sąd Okręgowy uznał za uzasadnione. Wyjaśnił - w zakresie przesłanek skargi pauliańskiej określonych w art. 527 k.c. - że obowiązki dowodowe powoda uległy daleko idącej modyfikacji z uwagi na treść art. 528 k.c., który w sytuacji uzyskania przez osobę trzecią korzyści majątkowej bezpłatnie, uprawnia wierzyciela do żądania uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Przepis ten, jako dalej idący, wyłącza domniemanie wynikające

z art. 527 § 3 k.c. W takiej zaś sytuacji, dla skutecznego zaskarżenia czynności dokonanej pod tytułem darmym wystarczające jest spełnienie pozostałych przesłanek z art. 527 § 1 i 2 k.c.

Zdaniem Sądu Okręgowego w realiach niniejszej sprawy niewątpliwie doszło do uzyskania przez pozwaną w wyniku zawartej darowizny do uzyskania korzyści majątkowej, a jej skutkiem jest pokrzywdzenie powoda jako wierzyciela, oceniane – zgodnie z utrwalonym stanowiskiem judykatury – według stanu zarówno na dzień wystąpienia z żądaniem uznania bezskuteczności czynności prawnej jak i w chwili orzekania o tym żądaniu.

Wykazane zostało przez powoda również działanie dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, została przez powoda wykazana. W ocenie Sądu Okręgowego nie ulega wątpliwości, że R. M. (1), już w chwili dokonywania umowy darowizny, w dniu 12 lipca 2011 r., miał świadomość obowiązku rozliczenia się z powodem, gdyż kilka dni wcześniej wystąpił do Banku o udzielnie mu kredytu w kwocie 150.000 zł., w ramach kredytu odnawialnego dla małych i mikro przedsiębiorstw. Do wniosku dołączył informację o posiadanym majątku i w tym wniosku podał, że jest właścicielem między innymi spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...), położonego w S., przy ul. (...). W dacie darowizny zadłużenia dłużnika wobec powoda wynosiło 112.268,60 zł. R. M. (1), ubiegał się o przyznanie kredytu po raz trzeci, na kolejny rok i z tego tylko powodu nie był zobowiązany do natychmiastowej spłaty zadłużenia.

W dniu 12 lipca 2011 r., w tej samej kancelarii notarialnej R. M. (1) zawarł kilka umów darowizny, dotyczących wszystkich wskazanych przez niego we wniosku kredytowym nieruchomości. W ocenie Sądu Okręgowego takie zachowanie dłużnika dodatkowo świadczy o jego świadomości w zakresie pokrzywdzenia wierzyciela, skoro jeszcze przed otrzymaniem decyzji o przyznaniu kredytu, ale już po złożeniu wniosku i posiadając realne zadłużenie wyzbył się w ciągu jednego dnia całego swojego majątku nieruchomego.

Przy ocenie świadomości dłużnika, że działa z pokrzywdzeniem wierzyciela należało wziąć pod uwagę fakt, że już w 2012 r., przeciwko pozwanemu toczyły się postępowania egzekucyjne z wniosków innych wierzycieli. Jak wynika z informacji udzielonych przez komornika wierzycielowi, przeciwko dłużnikowi toczyło się 8 postępowań egzekucyjnych, między innymi na rzecz ZUS. Prowadzone egzekucje nie doprowadziły do zaspokojenia wierzycieli. Ta okoliczność potwierdza, że działanie dłużnika, polegające na wyzbyciu się jego majątku nieruchomego, zmierzało do pokrzywdzenia wierzycieli.

Sąd Okręgowy podkreślił ponownie, że obojętne dla rozstrzygnięcia sprawy pozostawały podnoszone przez pozwaną okoliczności dotyczące zawarcia przedmiotowej umowy w wykonaniu woli jej rodziców, oraz tego, że w dniu 12 lipca 2011 r., dłużnik posiadał płynność finansową, polegającą na zdolności spłaty zobowiązań. Istotne znaczenie miał wyłącznie fakt, że w dniu 12 lipca 2011 r., dłużnik posiadał konkretne zadłużenie wobec powoda i oczywistym było, że w przypadku niemożności spłaty tego zadłużenia bank został pozbawiony wyegzekwowania roszczeń z nieruchomości dłużnika.

Bezspornym w niniejszej sprawie było istnienie po stronie wierzyciela wierzytelności wobec dłużnika. Powód wykazał, że egzekucja prowadzona przeciwko R. M. (1) okazała się bezskuteczna. Pozwana nie zaprzeczyła, jej istnieniu, ani nie zgłosiła dowodów na okoliczność nieistnienia wierzytelności w ogóle, czy też w kwocie wymienianej przez wierzyciela. Pozwana w toku niniejszego procesu zmierzała do wykazania, że dłużnik spłaca swoje zadłużenia, jednakże nie wykazała, że jest w stanie uiścić całą należność powodowi. Powód wykazał, że jego należność wobec dłużnika jest w całości wymagalna i nie ma możliwości wyegzekwować jej z majątku dłużnika, z uwagi na brak takiego majątku. Tym samym została spełnione ostatnia z przesłanek, a mianowicie istnienie godnego ochrony interesu wierzyciela w postaci wierzytelności.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 2 k.p.c.

Powyższy wyrok zaskarżyła w całości apelacją pozwana W. T., zarzucając:

1. błędne ustalenie stanu faktycznego sprawy poprzez przyjęcie przez Sąd I instancji, że R. M. (1) był dłużnikiem powoda w chwili dokonywania czynności prawnej w postaci darowizny spółdzielczego własnościowego prawa do

lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w S. przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowy Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie Wydział X Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...), że rzekomy dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia powodowego Banku oraz że czynność ta spowodowała jego niewypłacalność.

2. naruszenie przepisów postępowania w postaci art. 232 k.p.c. oraz art. 6 k.c. poprzez przyjęcie przez Sąd I instancji, że powód udowodnił wszystkie okoliczności faktyczne stanowiące podstawę jego żądania, takie jak działanie dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela;

3. naruszenie przepisów postępowania w postaci art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie przez Sąd I instancji granic swobodnej oceny dowodów wskutek braku wszechstronnego rozważania zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego oraz dokonania jego oceny wbrew zasadom logiki i doświadczenia życiowego oraz niezgodnie z przepisami prawa, skutkujące całkowicie dowolną oceną dowodów, które to uchybienie miało istotny wpływ na wynik sprawy.

W oparciu o te zarzuty pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. Wniosła nadto o zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie i zasądzenie na jego rzecz od pozwanej kosztów postępowania apelacyjnego.

W wykonaniu zobowiązania wynikającego z postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 25 czerwca 2015 r. (k. 178) powód wskazał, że wierzytelność, której ochronie służyć ma zgłoszone w pozwie żądanie, to wierzytelność wynikająca z bankowego tytułu egzekucyjnego nr (...) z dnia 8 lutego 2013 r., któremu Sąd Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie IX Wydział Egzekucyjny w dniu 6 marca 2013 r., w sprawie sygn. akt IX Co 1159/13, nadał klauzulę wykonalności (k .182).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej okazała się oczywiście bezzasadna.

Sąd Apelacyjny w całości podziela – bez potrzeby powtarzania - dokonaną przez Sąd I instancji ocenę zgromadzonego w sprawie materiału procesowego, stanowiące jej konsekwencję ustalenia faktyczne, oraz wyprowadzone wnioski prawne. Prawidłowości stanowiska tego Sądu w żaden sposób nie mogły niweczyć zarzuty apelacji, do których weryfikacji sprowadzało się rozstrzygnięcie przedmiotowej sprawy na etapie postępowania odwoławczego.

Tytułem uwagi ogólnej zauważyć na wstępie należy, że treść apelacji stanowi w swojej zasadniczej części powtórzenie (także literalne) argumentów zaprezentowanych przez pozwaną w odpowiedzi na apelację. Tego rodzaju konstrukcja środka odwoławczego, w którym skarżąca odnosi się do stanowiska Sądu I instancji jedynie formalnie, nie podejmując z nim rzeczywistej merytorycznej polemiki (nie jest nią poprzestanie na stanowisku prezentowanym już w procesie, do którego Sąd Okręgowy się odniósł), wskazuje w ocenie Sądu Okręgowego na to, że sama pozwana nie dostrzegła istnienia rzeczywiście ważkich argumentów, które mogłyby stanowić podstawę do weryfikacji zaskarżonego orzeczenia w postulowanym przez nią kierunku, zaś zainicjowanie postępowania apelacyjnego miało przede wszystkim na celu maksymalne prolongowanie w czasie możliwości sięgnięcia przez powoda do składnika jej majątku, uzyskanego w wyniku zawarcia z dłużnikiem przedmiotowej umowy darowizny.

Przechodząc do oceny zarzutów apelacyjnych dostrzeżenia wymaga, że jakkolwiek powódka ograniczyła je wyłącznie do kwestii wadliwych ustaleń faktycznych, stanowiących konsekwencję naruszenia przepisów regulujących zasady oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 232 k.p.c. i art. 6 k.c.), tym niemniej większość z nich dotyczyła w istocie rzeczy nieprawidłowej oceny prawnej faktów, które w toku całego postępowania (także apelacyjnego) były między stronami bezsporne. Dotyczyło to w szczególności zagadnień niewypłacalności R. M. (1), jego świadomości

pokrzywdzenia wierzycieli, czy też wiedzy pozwanej co do istnienia tego rodzaju świadomości po stronie dłużnika. Jedyną kwestią wskazaną w apelacji, a dotyczącą sui generis ustaleń faktycznych, było wadliwe – zdaniem skarżącej – przyjęcie – że w chwili darowizny R. M. (1) był dłużnikiem powoda.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do tego zagadnienia wyjaśnić należy pozwanej, że istnienie wierzytelności przysługującej wierzycielowi w stosunku do dłużnika w dacie dokonania zaskarżonej czynności prawnej, w ogóle nie stanowi warunku sine qua non skuteczności skargi pauliańskiej. Zgodnie bowiem z art. 530 k.c. instytucja ta może skutecznie chronić także przyszłych wierzycieli dłużnika. Już zatem tylko z tego powodu jej stanowisko w tym zakresie było oczywiście nieskuteczne. Niezależnie od tego nie zostało skutecznie zakwestionowane w apelacji, a to wobec poprzestania na wyrażeniu przeciwstawnego, arbitralnego i nie osadzonego w materiale procesowym poglądu, ustalenie Sądu I instancji, że w dacie dokonania darowizny R. M. (1) był dłużnikiem powoda, a dług ten wynikał z czynności prawnej objętej bankowym tytułem egzekucyjnym. Wbrew bowiem niewypowiedzianej wprost sugestii pozwanej, aneks nr (...) z dnia 14 lipca 2011 r. nie kreował samoistnego stosunku umownego, a stanowił jedynie (co już wynika z nazwy tej czynności) modyfikację umowy nr (...), zawartej przez powoda i R. M. (1) w dniu 14 sierpnia 2008 r. W realiach sprawy bezsporne zaś jest, że w dniu zawarcia tego aneksu, korespondującego z datą zawarcia przedmiotowej umowy darowizny, zadłużenie R. M. (1) wobec powoda wynosiło 112.268,60 zł. Oczywisty jest zatem wniosek, że w dacie inkryminowanej czynności był on dłużnikiem powoda, a sam aneks nr (...) wprowadził tylko tego rodzaju zmianę, że zniesiona została wymagalność tego zobowiązania. Za sprzeczne z elementarnymi zasadami logiki uznać przy tym należy twierdzenie apelującej, jakoby z samego faktu złożenia jej przez R. M. (1) zapewnienia, że nie ma długów (abstrahując od jego prawdziwości), wyprowadzić można było ustalenie, że zapewnienie to było prawdziwe.

Bez znaczenia dla kierunku rozstrzygnięcia sprawy pozostawała również ta część stanowiska apelującej, w której wskazywała ona na brak po jej stronie wiedzy co do tego, że dłużnik mógł działać ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Mogłoby mieć ono znaczenie jedynie wówczas, gdyby w sprawie zastosowanie znajdował przepis art. 527 § 3 k.p.c. Tymczasem jednak, na co zwrócił uwagę Sąd Okręgowy, jej rozstrzygnięcie determinowała treść art. 528 k.c., łagodzącego przesłanki uzasadniające wniesienie skargi pauliańskiej w przypadku, gdy osoba trzecia uzyskała korzyść nieodpłatnie, poprzez zwolnienie wierzyciela z obowiązku wykazywania złej wiary, o której mowa w art. 527 § 1 k.c. Innymi słowy, badanie świadomości osoby trzeciej co do pokrzywdzenia wierzycieli wskutek dokonanej czynności o charakterze nieodpłatnym, jest zbędne, bowiem nawet w przypadku przyjęcia, iż nie wiedziała ona o pokrzywdzeniu, tak jak podnosi w niniejszej sprawie pozwana, czynność prawna jest bezskuteczna, o ile zajdą pozostałe przesłanki z art. 527 k.c. Stan podmiotowy osoby trzeciej jest tu po prostu obojętny. Zakres znaczeniowy art. 528 k.c. obejmuje wszystkie czynności, w wyniku których osoba trzecia uzyskuje korzyść majątkową bezpłatnie, a zatem na jego płaszczyźnie zagadnienie istnienia stosunku bliskości pomiędzy dłużnikiem, a osobą trzecią, nie ma jakiegokolwiek znaczenia. Podkreślić przy tym należy, że uregulowania z art. 527 § 3 k.c. i 528 k.c., pozostają w relacjach pozwalających przyjąć, że w przypadku możliwości zastosowania każdego z nich, norma art. 528 k.c. ma charakter pierwszorzędny (vide: wyrok Sąd Najwyższego z 8 grudnia 2005 r., II CK 309/05, Lex nr 188551). Jakkolwiek bowiem w obu sytuacjach chodzi o złagodzenie obowiązków dowodowych spoczywających na stronie powodowej, czy to z uwagi na stosunek bliskości pomiędzy dłużnikiem a osobą trzecią (527 § 3 k.c.), czy też ze względu na nieodpłatny charakter stanowiącej przedmiot procesu czynności prawnej (art. 528 k.c.), to jednak w tym drugim przypadku złagodzenie tych obowiązków ma dla uprawnionego charakter niewątpliwie względniejszy. W sytuacji zastosowania tego przepisu, dokonywanie jakichkolwiek ustaleń faktycznych, ukierunkowanych na wzruszenie domniemania wynikającego z treści art.

527 § 3 k.c., jest całkowicie zbędne (vide: art. 227 k.p.c.)

Formułując zarzut wadliwego przyjęcia przez Sąd Okręgowy, że umowa darowizny zawarta w dniu 12 lipca 2011 r. pomiędzy R. M. (1), a pozwaną spowodowała niewypłacalność dłużnika, skarżąca całkowicie pomija to, że istnienie stanu takiej niewypłacalności w dacie dokonania zaskarżonej czynności, ma dla skuteczności powództwa o uznanie jej bezskuteczności znaczenie całkowicie obojętne. W ślad za Sądem Okręgowym odwołać się należy do ugruntowanego i nie budzącego jakichkolwiek wątpliwości stanowiska judykatury, wedle którego, spowodowana przez zaskarżoną czynność niewypłacalność, musi istnieć (utrzymywać się) w chwili wystąpienia ze skargą pauliańską i w chwili orzekania przez sąd o żądaniu wierzyciela uznania czynności prawnej dłużnika za bezskuteczną wobec niego. (tak min.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 26 marca 2015 r., V CSK 320/14, Lex nr 1677142). Jeśli zatem zważyć, że apelacja w ogóle nie zakwestionowała – znajdującego oparcie w materiale procesowym (vide: dokumenty obrazujące przebieg postepowań egzekucyjnych) – ustalenia Sądu Okręgowego, że stan niewypłacalności R. M. (1) istniał w obu tych datach, całość stanowiska skarżącej w tej materii, w tym twierdzenie co do tego, że niewypłacalność ta miała charakter niezawiniony, pozbawiona jest jakiejkolwiek prawnej doniosłości.

Nie mógł również podlegać skutecznemu zakwestionowaniu wniosek Sądu Okręgowego, że zawierając przedmiotową umowę darowizny R. M. (1) działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Dłużnik działa ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, gdy zdaje sobie sprawę z tego, że wskutek dokonania czynności prawnej może spowodować niemożność zaspokojenia wierzycieli z jego majątku. Podkreślić przy tym należy, iż pokrzywdzenie wierzycieli nie musi być zamiarem dłużnika, wystarczy bowiem ewentualność w przewidywaniu tego pokrzywdzenia. Z opisanej przez ten Sąd sekwencji zdarzeń wynika, że po pierwsze w dacie zawarcia umowy darowizny istniało znaczne zadłużenia dłużnika wobec powoda, po drugie zawarcie tej umowy nastąpiło dwa dni przed podpisaniem aneksu nr (...), prolongującego obowiązek spłaty tego zadłużenia, po trzecie dłużnik zapewnił bank - na użytek wniosku o zawarcie aneksu nr (...) - o posiadaniu wartościowych składników majątku (w tym przedmiotu darowizny) i zataił faktu ich zbycia w dacie jego podpisania, po czwarte wreszcie, równocześnie z przedmiotową darowizną R. M. (1) zadysponował innymi wartościowymi składnikami swojego majątku na rzecz innych członków swojej najbliższej rodziny. Powołane wyżej fakty stanowią zdaniem Sąd Apelacyjnego jaskrawy przykład zachowań, które ocenione w granicach przewidzianych w art. 231 k.p.c., uprawniały do wyprowadzenia domniemania faktycznego, że dłużnik musiał co najmniej przewidywać, iż wyzbycie się znaczących składników majątkowych i to nieodpłatnie, wpłynie negatywnie na ewentualną możliwość zaspokojenia się wierzycieli z jego majątku. Skarżąca nie przejawiła w toku całego procesu jakiejkolwiek aktywności procesowej, która dostarczyłaby argumentów, pozwalających zracjonalizować w inny sposób opisane wyżej zachowania dłużnika, a tym samym zwalczyć procesowe skutki wynikające z ww. domniemania. Nie mogą być uznane za wystarczające w tej materii twierdzenia o motywach zawarcia przedmiotowej umowy darowizny (symptomatyczne, że w apelacji wskazuje się, że była ona spowodowana sytuacją życiową pozwanej, podczas gdy w postępowaniu pierwszoinstancyjnym uwypuklono element wykonania woli rodziców), podobnie jak całkowicie gołosłowne twierdzenie, że w dacie darowizny R. M. (1) nie posiadał jakichkolwiek długów, a jego sytuacja majątkowa byłą dobra. Z dezaprobatą odnieść się przy tym należało do argumentu pozwanej, jakoby fakt udzielenia przez powoda kredytu (a precyzyjnie: zawarcia aneksu nr (...)) świadczył o wypłacalności dłużnika w tej dacie. Jak bowiem wyżej wskazano, w dacie zawarcia tego aneksu R. M. (1) zataił przed powodem fakt wyzbycia się dwa dni wcześniej najistotniejszych składników swojego majątku.

Wyłącznie niestarannym zapoznaniem się z uzasadnieniem zaskarżonego wyroku wyjaśnić można wywody skarżącej, dotyczące braku przesłanek do zastosowania w sprawie domniemania wynikającego z treści art. 529 k.c. Sąd Okręgowy w ogóle bowiem przepisu tego nie powołał.

W konsekwencji przedstawionych wyżej rozważań nie mogło ulegać jakichkolwiek wątpliwości to, że zaskarżony wyrok w całości odpowiadał prawu, skutkiem czego Sąd Apelacyjny orzekł jak w punkcie I sentencji, na podstawie art. 385 k.p.c. Jednocześnie, kierując się ugruntowanym w orzecznictwie stanowiskiem, wedle którego elementem sentencji wyroku wydanego na podstawie art. 527 k.c. winno być wskazanie wierzytelności, której ochronie ma on służyć (tak ostatnio Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 lutego 2015 r., V CSK 305/14, lex nr 1677141), w celu zapewnienia wykonalności wydanego w niniejszej sprawie wyroku, konieczne było sprecyzowanie sentencji w tym zakresie, zgodnie z oświadczeniem powoda, zawartym w piśmie procesowym z dnia 6 lipca 2015 r. Podkreślić przy tym należy, że dokonana w tym zakresie przez powoda czynność w żaden sposób nie naruszała treści art. 383 k.p.c.: dochodzone roszczenie nie uległo jakiejkolwiek modyfikacji, zaś element wprowadzony do sentencji objęty był przedmiotową podstawą powództwa od chwili jego wniesienia.

O kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym, kierując się zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy, Sąd odwoławczy rozstrzygnął w oparciu o dyspozycję art. art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i art. 99 k.p.c., ustalając wysokość wynagrodzenia pełnomocnika powoda w tym postępowaniu na podstawie § 6 pkt 6 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności

radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U.2013.490 j.t.).

SSA A. Sołtyka SSA A. Kowalewski SSA M. Gawinek